

روش های آموزش (روش های تدریس)

تدریس

- يك رویکرد کاملاً پیچیده در محیط آموزشی است.
- قسمتی از فعالیت های آموزشی است که با حضور معلم در کلاس درس اتفاق می افتد
- تدریس بخشی از آموزش است.
- هر تدریسی آموزش است.
- ولی هر آموزشی ممکن است تدریس نباشد.

4 ویژگی خاص در تعریف تدریس:

1. وجود تعامل بین معلم و فراگیر
2. فعالیت بر اساس اهداف از پیش تعیین شده
3. طراحی منظم با توجه به موقعیت
4. ایجاد فرصت و تسهیل جهت یادگیری

○ فعالیت های آموزشی از طریق فیلم و کتاب و .. بدون حضور معلم تدریس نیست.

گروه‌های تدریس

- گروه‌های بزرگ
- متوسط
- کوچک و تک نفری

تقسیم بندی روش های تدریس

1- روش های تاریخی: در گذشته بسیار دور استفاده می شده.

شامل:

- روش سقراطی
- روش مکتبی

2- روش های نوین: متکی بر یافته های روانشناسی و علوم تربیتی جدید

شامل:

- توضیحی، سخنرانی
- پرسش و پاسخ
- ایفای نقش
- روش نمایشی
- حل مسأله
- مشاور
- و ...

روش های تاریخی - سقراطی

- معلم صحبت نمی کند، سؤال می کند و فراگیران سخن می گویند.
- سؤالها به گونه ای طراحی می شود که فراگیران به جهل خود نسبت به موضوع پی می برند.
- اندیشه های آنها برای دستیابی به حقیقت توسعه می یابد.

ویژگی های روش سقراطی:

- سقراط به آموختن مسائل جزئی و ویژه اهمیت نمی داد. مهارت فراگیران را برای کشف حقیقت توسعه می داد.
- نقش معلم عمدتاً پرسیدن بود. نقش فراگیرنده سازماندهی به کارگیری دانش و تجربه گذشته برای پاسخ به سؤالات
- ترکیبی از دو روش جدالی (کنش بین معلم و فراگیرنده) و استقرایی (از جزئیات به کلیات می رسیدند).

روش مکتبی

- در ایران جنبه تاریخی و سنتی دارد.
- فلسفه : با سواد شدن افراد

○ دارای چند اصل:

1- اصل آزادی:

نوعی نظام آموزشی ابتدایی مبتنی بر آزادی است
آزادی : سنی، شروع، مدت تحصیل و آزادی فردی

2- خلیفه

خلیفه دستیار است که از میان شاگردان انتخاب می‌شود تا در کلیه امور به معلم و همکلاسان خود یاری رساند.

3- درس‌ها

بر اساس دو پایه اصلی مذهب و فرهنگ :

1. قرآن، به عنوان سنگ زیربنای معنویت در ایران، کتاب اصلی تعلیم مکتب است.

2. پس از آن کتاب‌های گلستان سعدی، دیوان حافظ در منابع فارسی و کتاب معراج السعاده ملا احمد نراقی در اخلاق تدریس می‌شود

روش های نوین:

○ متکی بر یافته های روانشناسی و علوم تربیتی جدید

○ شامل:

توضیحی، سخنرانی، پرسش و پاسخ، ایفای نقش، روش نمایشی، حل مسأله ، مشاوره، بحث گروهی، گردش علمی، شبیه سازی و مهارت آزمایشگاهی، بارش افکار، مطالعه موردی، کارگاه، پانل، سمپوزیوم، فوروم، سمینار، کنفرانس

روش توضیحی

- انتقال مستقیم اطلاعات به فراگیران با استفاده از مطالب کتاب یا جزوه
- معلم مطالب درسی را برای فراگیران توضیح داده و اصول و راه حل ها را ارائه می دهد.

✓ محاسن:

انتقال مطالب، اصول و مفاهیم به شیوه منسجم به فراگیران

➤ معایب:

1. فراگیران مطالب را آماده دریافت می کنند.
2. در کشف حقایق فعال نیستند.
3. ناچارند مطالب را به زور حفظ کنند.

سخنراني

- يك روش ارتباطي يك طرفه از گوینده به شنونده است.
- انتقال اطلاعات زياد به شنونده هاي زياد در وقت محدود
- براي آموزش حقايق، مفاهيم و كليات استفاده مي شود.
- براي آموزش مهارت ها و نگرش ها و عملكردها مناسب نيست.
- در آموزش گروهي استفاده مي شود.

مراحل سخنراني:

1. بخش مقدماتي: آماده سازي و بيان موضوع سخنراني
2. بخش مياني: بيان اطلاعات و نکات لازم و ارتباط بين آنها.
3. بخش پاياني: جمع بندي و خلاصه مطالب و پاسخ به سؤالات

معایب سخنرانی در آموزش به بیمار

1. معلم باید پیشاپیش آماده شده باشد
2. خستگی بیمار و دلسردی معلم
3. فقط اطلاعات تغییر می کند و عملکرد ممکن است تغییر نکند.
4. ارائه اطلاعات به معنی استفاده بیمار از آنها نیست.
5. بیمار نقشی در برنامه ریزی سخنرانی ندارد و تنها می تواند سؤال بپرسد
6. بیمار ممکن است اطلاعات داده شده را درک نکند.

مزایای سخنرانی در آموزش به بیمار:

1. ارائه اطلاعات زیاد در زمان کوتاه
2. قابل اجرا برای افراد و گروههای مختلف
3. استفاده از وسایل سمعی بصری برای تکمیل سخنرانی
4. اختصاصی بودن موضوعات
5. برای مواردی مفید است که بیمار کمتر در دسترس ارائه کننده است.

چند راهنمایی برای بهتر شدن سخنرانی

1. مشخص کردن موضوع و هدف قبل از سخنرانی
2. تهیه و تنظیم مطالب قبل از سخنرانی
3. انتخاب موضوع به گونه ای که به فراگیرنده قدرت تفکر دهد.
4. آماده کردن فراگیران برای سخنرانی
5. استفاده از تن صدای مناسب و صراحت بیان
6. توضیح مطالب به طور واضح و روشن و مستدل
7. پرهیز از عجله در ارائه مطالب
8. استفاده از مثال های مناسب
9. استفاده از واژه های قابل فهم
10. تنظیم سرعت بیان مطالب با توجه به میزان دریافت فراگیران

روش پرسش و پاسخ

- معلم فراگیرنده را به تفکر درباره مفهومی تشویق میکند.
- یادگیرنده با فعالیت ذهنی از معلوم به مجهول می رسد.
- برای جمع آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه یا مصاحبه مفید است.
- سوالات شامل: چه چیزی، چه وقت، کجا، چگونه و چرا

معایب و مزایای روش پرسش و پاسخ :

مزایا:

1. منجر به بروز الهامات جالب، بصیرت و اطلاعات جدید می شود
2. می تواند رسمی یا غیر رسمی باشد
3. می تواند فردی یا گروهی باشد
4. قابل انعطاف
5. آموزنده

معایب:

1. به تنهایی قابل استفاده نیست
2. معلم باید آمادگی پاسخ به سؤالات را در زمینه های مختلف داشته باشد.
3. پاسخ های بلی و خیر مانع بحث بیشتر می شود
4. فقط می توان آگاهی بیمار را ارزیابی کرد.

ایفای نقش

- فرد یا افرادی موضوعی را به صورت نمایش کوتاه اجرا می کنند.
- استفاده از همه حواس ← افزایش یادگیری
- برای آموزش عقاید و نگرش ها و احساسات مفید است.
- ممکن است یادگیرنده نقش خود را همانگونه که خودش زندگی میکند ایفا نماید.
- از هیچ نوشته یا راهنمایی استفاده نمی شود.

نکات مهم در ایفاء نقش:

1. هدف و فرآیند نقش توضیح داده شود.
2. وقایع و نقش ها مشخص شوند.
3. معلم باید صحنه را آماده کند
4. ایفاء نقش باید در زمان محدودی انجام شود
5. فقط نکات اصلی بیان شود.
6. در پایان ایفاء نقش باید بحث انجام شود

معایب و مزایای روش ایفاء نقش

مزایا:

1. به صورت فردی و گروهی انجام می شود. به صورت گروهی مفید تر
2. به بیمار اجازه می دهد که ببینند دیگران چه احساسی دارند و درک کنند که چگونه رفتار آنها بر خودشان و دیگران اثر دارد.
3. می توان روش های مختلفی برای رفتار ارائه کرد و اثربخشی جدید را نشان داد.

محدودیت ها:

1. وقت زیادی می برد.
2. وقتی برای یک مشکل خاص که تنها یک راه حل وجود داشته باشد مفید نیست.

روش نمایشی

- بر اساس مشاهده و دیدن استوار است.
- افراد مهارت خاص را از طریق مشاهده یاد می گیرند.
- معلم يك پرویسجر خاص را انجام می دهد و فراگیران دقیقاً همان را تکرار می کنند.
- مثل: پانسمان یا بخیه
- گاهی مکمل سخنرانی و بحث گروهی است.

مراحل:

1. آمادگی: آماده کردن وسایل
2. توضیح: تشریح هدف و توضیح آنچه که دقیقاً باید انجام دهند.
3. نمایش دادن: نمایش دادن روش صحیح کاری که باید یاد بگیرند.
4. آزمایش و سنجش: انجام موارد تدریس شده توسط فراگیران و پاسخ به سوالات

نکاتی جهت بهتر شدن نمایش برای بیمار

1. تقسیم مهارت ها به مراحل جزئی تر
2. استفاده از اصطلاحات ساده و قابل فهم بیمار
3. قرارگرفتن در رو به روی بیمار
4. ارزشیابی بیمار در هر مرحله و نیز از کل مهارت

مزایا و محدودیت های روش نمایش

مزایا:

1. به فرد کمک می کند که آنچه را که می خواهد یاد بگیرد به سادگی تصور نماید.
2. امکان ارزشیابی در حالیکه بیمار همان نمایش را نشان می دهد.
3. قابل استفاده برای افراد یا گروهها
4. ارائه اطلاعات و مهارت ها در طول نمایش
5. بیمار می تواند عضو فعالی باشد.

محدودیت ها:

1. در صورتی که از وسایل زیادی استفاده شود، پر هزینه بودن
2. امکان عدم درک ارتباط نمایش با زندگی خود بیمار
3. اگر نیاز به وسیله ای باشد که در دسترس بیمار نیست بیمار نمی تواند آن را عملی کند.

روش حل مسأله یا مشکل گشایی

- مناسب جهت یادگرفتن نحوه کاربرد اطلاعات توسط صاحب نظران
- ابتدا تجزیه و تحلیل مشکل سپس ارائه استراتژی هایی برای حل آن

مراحل:

1. تعیین مشکلات بهداشتی یا مشکلات مربوط به درمان یا عوارض
2. جمع آوری اطلاعات مربوط به مشکل
3. بیان مجدد مشکل در صورت ضرورت
4. تعیین راههای مختلف برای حل مشکل
5. تجزیه و تحلیل مزایا و محدودیت های هر يك از راه حل ها
6. انتخاب يك راه حل
7. اجرای راه حل انتخابی
8. ارزشیابی عملیات انجام شده

○ مثال: تهیه غذای کم نمک

مزایای روش مشکل گشایی

1. قابل استفاده برای افراد یا گروهها
2. ارزان بودن
3. روش تکمیلی برای روش های دیگر مثل روش نمایش
4. افزایش مسئولیت پذیری بیمار
5. نیاز به زمان کم
6. ابراز احساسات توسط بیمار در يك محیط بدون تهدید
7. بهبود روابط بین بیمار و مربی
8. امکان ارزشیابی مداوم توسط مربی

محدودیت های روش مشکل گشایی

1. تلاش آگاهانه مربی جهت پرهیز از قضاوت ها و عقاید
2. مربی باید کاملاً گوش دهد
3. خودداری از پاسخ های خودسرانه
4. نیاز به مهارت بالای گوش دادن و بازخورد توسط مربی

مشاوره

- یکی از کارآمدترین روش های آموزش بهداشت
- به صورت چهره به چهره و مستقیم و حضوری

مزایا:

1. تأمین نیازهای اساسی بیمار
2. ارتقاء روابط بین افراد
3. پیشرفت جدی در آموزش بهداشت از طریق تغییر رفتار و عادات مردم

محدودیت ها:

1. نیاز به زمان و تعداد آموزش دهنده زیاد
2. نیاز به افراد ماهر و با تجربه و با حوصله و کاردان
3. بسیاری از آموزش ها به صورت فردی قابل حل شدن نیست

بحث گروهی

- يك روش آموزشی ارزشمند
- شرکت کنندگان ضمن تبادل نظر آزادانه عقاید خود را بیان می کنند.
- همه اعضاء به طور مساوي مشارکت دارند
- يك فرآیند تفکر جمعي براي حل مسأله است
- قابل اجرا براي 6 تا 20 نفر

مراحل اجرائی بحث گروهی- مرحله اول :

مرحله اول: آمادگی و برنامه ریزی:

بررسی نیازها و معلومات و تجارب فراگیران

شامل:

1. انتخاب موضوع: در قالب کلمات و جملات ساده و روشن
2. فراهم کردن زمینه مشترك: یکسان شدن سطح اطلاعات عمومی فراگیران
3. تعیین نحوه آرایش شبکه های ارتباطی: ترتیب نشستن و قرارگرفتن شرکت کنندگان : آرایش متمرکز، آرایش دایره ای و چند کانالی
4. انتخاب افراد و تعیین نقش آنها:

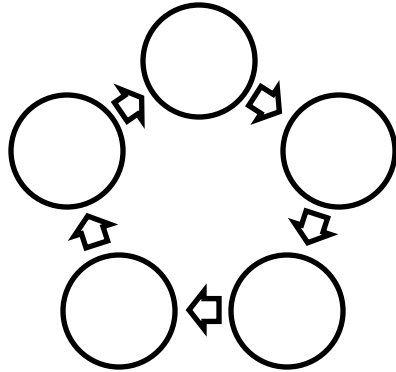

انتخاب افراد و تعیین نقش آنها:

1. اداره کننده یا رهبر گروه:
2. فراگیران: شرکت کنندگان اصلی بحث گروهی
3. منشی: یادداشت کردن تصمیمات و نتایج
4. شخص مطلع و متخصص به عنوان مهمان: دادن اطلاعات تخصصی و فنی
5. ناظر یا ارزیاب: مشاهده مراحل بحث و ارائه نظر در مورد چگونگی اجرای بحث

آرایش دایره ای و چند کانالی:

- در دایره ای:
- فرصت بیشتری برای ارتباط دارند.
- قویترین و موثرترین ارتباط

مراحل اجرای بحث گروهی- مرحله دوم:

- اجرای بحث گروهی
- مشخص کردن وظایف هر يك از اعضاء
- وظایف معلم:
- 1- فراهم کردن امکانات و تدارکات لازم:
 - مطالعه در مورد موضوع
 - یادداشت کردن نکات اصلی
 - تهیه و تنظیم سوالاتی برای شروع بحث گروهی
 - مشخص کردن وظیفه سایر اعضاء
- 2- شرکت در بحث: شرح هدف، مقدمه و ضوابط
- 3- کنترل و هدایت بحث: تلاش جهت خارج نشدن بحث از موضوع

وظایف فراگیران در بحث گروهی:

- مطالعه موضوع قبل از شروع بحث
- بیان عقاید و تجربیات خود حین بحث
- پرهیز از بحث خصوصی در حین بحث
- انتظار نداشتن اینکه نظرات آنها حتما پذیرفته شود
- بیان صریح نظرات و پیشنهادات خود

محاسن و محدودیت های بحث گروهی

محاسن:

1. هم عقیده شدن افراد
2. افزایش همکاری و احساس دوستی بین
اعضاء

محدودیت ها:

1. قابل اجرا نبودن برای کلاس های
پرجمعیت
2. روش اجرای بسیار مشکل
3. نیاز به مهارت بالا
4. مناسب نبودن برای افراد کم سن
وسال
3. امکان خودارزیابی
4. تقویت اعتماد به نفس
5. افزایش روحیه انتقادپذیری
6. کاهش هراس افراد کم رو و خجالتی
7. بهبود قدرت مدیریت و رهبری فراگیران

گردش علمی

- يك سفر علمی است كه از پیش با دقت طراحی شده است.
 - گروهی افراد به مشاهده مستقیم مکان یا دستگاه یا شیء می پردازند.
 - با مشاهده مستقیم اطلاعات کسب می کنند.
- نکات قابل توجه در گردش علمی:
- ابتدا محل مورد نظر انتخاب و مجوزهای کتبی گرفته شود
 - درس مورد نظر قبلاً تدریس شده باشد.
 - هدف اصلی گردش علمی مشخص شود
 - بین تعداد بازدید کنندگان و گنجایش محل تناسب برقرار شود
 - فراگیران باید جهت یادداشت مشاهدات خود دفترچه همراه داشته باشند.
 - باید در پایان هر مرحله بازدید گزارش تهیه کنند.

معیار موفقیت در گردش علمی یا بازدید :

1. مفید بودن
2. فعال بودن فراگیران
3. هیجان انگیز بودن
4. اقتصادی بودن

روش شبیه سازی و مهارت آزمایشگاهی

هدف: کسب تجربه و تمرین توسط فراگیران قبل از ارتباط با بیمار و کار با تجهیزات

مزایا:

1. فراگیران می توانند بدون اینکه اثری بر بیمار داشته باشد تمرین کنند و فوری بازخورد ببینند.
2. می توانند مرحله به مرحله و طبق دستورالعمل تمرین کنند.
3. با توجه به تفاوت های فردی برای دانشجویان کندتر امکان تمرین و یادگیری ایجاد می شود

محدودیت ها:

1. نیاز به امکانات و تجهیزات پر هزینه
2. چون بیمار واقعی وجود ندارد فراگیرنده نمی تواند به نتایج عاطفی کار خود پی ببرد.

کارگاه

○ تعداد افراد با رشته های تحصیلی نزدیک به هم جهت حل مسأله ای دور هم جمع می شوند.

○ زمان معمولاً طی یک دوره چند روزه است. 3 روز تا 3 هفته

تشکیل جلسه افراد برای کار در گروههای کوچک جهت:

○ بحث در مورد یک مسأله

○ و پیدا کردن راه حل مناسب

اعضاء کارگاه:

1. رئیس کارگاه

2. منشی

3. کمیته برنامه ریزی: برنامه ریزی فعالیت های کارگاه و آماده کردن تسهیلات

پانل

- گروه کوچکی از افراد در حضور حاضرین دور میز می شوند و در مورد موضوعی مربوط به حضار بحث می کنند.
- هدف از ایجاد پانل: ایجاد تفاهم بیشتر برای درک مسأله مورد نظر
- اعضاء پانل دارای معلومات تخصصی هستند.
- تعداد افراد 4 تا 8 نفر
- یکی از اعضاء جلسه رئیس جلسه :
 1. هدایت جلسه
 2. جمع بندی مطالب در پایان جلسه
- پس از اتمام جلسه حضار سؤالات خود را مطرح می کنند.

سمپوزيوم

○ يك روش جديد آموزشي

○ شبیه سخنرانی ولی موضوع سخنرانی به شاخه های فرعی تقسیم شده

○ 2 تا 5 نفر عضو دارد هر کدام یکی از موضوعات فرعی را به مدت 25 تا 30 دقیقه سخنرانی می کنند.

○ حضار که بیشتر از 100 نفر هستند در پایان سؤالات خود را می پرسند.

○ هدف از تشکیل سمپوزیوم:

1. دادن اطلاعات جدید در مورد مسائل
2. پیدا کردن راه حل های مناسب برای حل مشکلات

○ محدودیت ها:

1. سخنرانان باید نطق خود را از قبل آماده کنند.
2. سخنرانان باید از قبل با هم مشورت کنند تا موضوعاتشان تکراری نباشد

فوروم (مناظره)

- از 2 سخنران تشکیل شده
- در مورد يك موضوع يك نفر جنبه هاي مثبت و ديگري جنبه هاي منفي را مورد بحث قرار ميدهد.
- يك مکانيسم مناسب براي بازخورد است
- مخاطبين: سؤال، اظهار ترديد، مخالفت و اعتراض مي کنند.

کاربرد:

- وقتي در مورد يك موضوع نگرشهاي موافق و مخالف وجود داشته باشد و رفتارهاي ناشي از آن نگرش ها در جامعه به شكلهاي مختلفي بروز کرده باشد.

